

Nieuwsbrief 'Aftellen naar de Omgevingswet'

Nadeelcompensatie: Overgangsrecht onder de Omgevingswet

Datum: 25 mei 2022

Deze blog maakt onderdeel uit van het thema 'Nadeelcompensatie?' in de reeks 'Aftellen naar de Omgevingswet'.

Wanneer treden de wetswijzigingen voor nadeelcompensatie in werking? Hoe wordt omgegaan met lopende aanvragen of procedures? In deze blog gaan wij in op het overgangsrecht voor nadeelcompensatie onder de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Overgangsrecht nadeelcompensatie: Waar is het wettelijk geregeld?

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet treedt er ook overgangsrecht in werking. In het overgangsrecht wordt bepaald hoe lang het oude recht blijft gelden en op welk moment het nieuwe recht in werking treedt. Het overgangsrecht voor nadeelcompensatie is op twee plekken geregeld:

- Artikel IV van de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten (hierna: Wns) bevat het algemene overgangsrecht voor nadeelcompensatie, voor andere schadeoorzaken dan die genoemd zijn in de Omgevingswet;
- Paragraaf 4.2.7 van de Invoeringswet Omgevingswet (hierna: Invoeringswet) bevat het overgangsrecht voor nadeelcompensatie in verband met schadeoorzaken die zijn opgenomen in de Omgevingswet. Daaronder vallen onder andere de huidige planschadegevallen.

Overgangsrecht voor algemene nadeelcompensatiezaken (titel 4.5 Awb)

In de Wns is het overgangsrecht opgenomen voor nadeelcompensatiezaken op grond van titel 4.5 Awb. Dit gaat om nadeelcompensatie als gevolg van andere schadeoorzaken dan die genoemd zijn in de Omgevingswet. Het overgangsrecht voor deze algemene nadeelcompensatiezaken is opgenomen in artikel IV van de Wns.

In artikel IV van de Wns is het volgende bepaald:

- Op schade die is veroorzaakt door een besluit dat werd bekendgemaakt of een handeling die werd verricht vóór inwerkingtreding van de Wns, blijft het oude recht van toepassing;
- Op schade die is veroorzaakt door een handeling ter uitvoering van een besluit dat werd bekendgemaakt vóór inwerkingtreding van de Wns, blijft het oude recht van toepassing;
- Als het eerste besluit tot uitvoering van een activiteit is genomen vóór inwerkingtreding van de Wns, dan blijft het oude recht ook van toepassing op schade door latere besluiten of handelingen ter uitvoering van dezelfde activiteit.

De nieuwe wet geldt dus alleen voor de nieuwe gevallen. Het tijdstip waarop het schadeveroorzakende besluit bekend is gemaakt of de schadeveroorzakende handeling is verricht (vóór of na inwerkingtreding van de Wns), is bepalend voor de vraag of het oude of nieuwe recht van toepassing is.

Overgangsrecht voor nadeelcompensatie in de Omgevingswet (planschade e.a.)

In paragraaf 4.2.7 van de Invoeringswet zijn de overgangsbepalingen voor nadeelcompensatie opgenomen. De hoofdlijnen van het overgangsrecht zijn als volgt:

- Op schade die is veroorzaakt door een Tracébesluit dat is vastgesteld vóór de inwerkingtreding van de Ow blijft het oude recht van toepassing tot vijf jaar na inwerkingtreding van de Ow (artikel 4.18, lid 1, onder d, Invoeringswet).
- Op schade die is veroorzaakt door een Tracébesluit dat als ontwerp ter inzage is gelegd vóór inwerkingtreding van de Ow blijft het oude recht van toepassing tot vijf jaar nadat het Tracébesluit is

vastgesteld (artikel 4.18, lid 2, onder b, Invoeringswet). Dat kan dus later zijn dan vijf jaar na inwerkingtreding van de Ow.

- Op schade die is veroorzaakt door een bestemmingsplan dat van kracht wordt of een afwijkingsvergunning die onherroepelijk wordt vóór inwerkingtreding van de Ow blijft het oude recht van toepassing tot 5 jaar na inwerkingtreding van de Ow (art. 4.18, lid 1, onder c, en 4.19, lid 1, Invoeringswet).
- Op schade die is veroorzaakt door een bestemmingsplan dat als ontwerp ter inzage is gelegd vóór inwerkingtreding van de Ow blijft het oude recht van toepassing tot 5 jaar na van kracht worden van het bestemmingsplan (art. 4.19, lid 2, Invoeringswet).
- Op schade die is veroorzaakt door een afwijkingsvergunning die is aangevraagd vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet en die onherroepelijk wordt na inwerkingtreding van de Omgevingswet blijft het oude recht van toepassing tot 5 jaar na vaststelling van het besluit (art. 4.18, lid 2, Invoeringswet).
- Op schade die is veroorzaakt door de uitoefening van een taak of bevoegdheid als bedoeld in artikel 7.14, lid 1, Waterwet vóór de inwerkingtreding van de Ow blijft het oude recht van toepassing tot vijf jaar nadat de schade zich heeft geopenbaard of de benadeelde redelijkerwijs op de hoogte had kunnen zijn van de schade, maar in ieder geval binnen twintig jaar na de schadeveroorzakende gebeurtenis (artikel 4.21 Invoeringswet).

Tijdelijk deel omgevingsplan: opnieuw indienen schadeclaim mogelijk?

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet, wordt het geldende planologische kader van rechtswege onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Dit betekent dat onder andere bestaande bestemmingsplannen, inpassingsplannen en beheersverordeningen automatisch worden aangemerkt als tijdelijk deel van een omgevingsplan (artikel 22.1 Ow jo. 4.6, lid 1, Invoeringswet). We verwijzen op dit punt naar onze eerdere blog met het thema 'Omgevingsplan'.

In artikel 22.13 van de Ow is bepaald dat een (reguliere) omgevingsvergunning die wordt verleend op grond van een regel in het tijdelijk deel van een omgevingsplan, niet als schadeveroorzakend besluit wordt aangemerkt. Dit heeft te maken met het feit dat in artikel 15, lid 2, Ow is bepaald dat als voor een activiteit op grond van een regel in een omgevingsplan een omgevingsvergunning is vereist, niet het omgevingsplan maar de omgevingsvergunning het schadeveroorzakende besluit is. Hiermee wordt ook het moment dat om nadeelcompensatie kan worden verzocht, verschoven van de vaststelling van het omgevingsplan naar het moment dat de omgevingsvergunning wordt verleend. Zie hierover onze tweede blog van het thema Nadeelcompensatie.

Gevolg van de aanwijzing van de omgevingsvergunning als schadeoorzaak, in combinatie met het overgangsrecht, is dat een benadeelde twee keer de mogelijkheid zou krijgen om nadeelcompensatie te vragen voor de facto dezelfde schadeoorzaak. Vóór de inwerkingtreding van de Ow is het bestemmingsplan het schadeveroorzakend besluit waarvoor schade kan worden geclaimd. Na de inwerkingtreding van de Ow wordt het bestemmingsplan onderdeel van het tijdelijk deel van het omgevingsplan en zou de (reguliere) omgevingsvergunning, die op basis van dit tijdelijk deel wordt verleend, opnieuw een schadeveroorzakend besluit vormen. Dit zou betekenen dat voor dezelfde schade(oorzaak) op twee momenten nadeelcompensatie zou kunnen worden geclaimd. Om dat te voorkomen, is artikel 22.13 Ow in het leven geroepen. Hierdoor is het niet mogelijk om vergoeding te krijgen van schade die voortvloeit uit een reguliere omgevingsvergunning die na de inwerkingtreding van de Ow wordt verleend op grond van het tijdelijk deel van een omgevingsplan. In een dergelijk geval is het oorspronkelijke (in het tijdelijk deel overgenomen) bestemmingsplan de schadeoorzaak. Nu het bestemmingsplan reeds vóór de inwerkingtreding van de Ow van kracht is geworden, blijft het oude recht van toepassing tot 5 jaar na inwerkingtreding van de Ow.

Echter: schade die wordt veroorzaakt door een na de inwerkingtreding van de Ow aangevraagde omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, waarmee wordt afgeweken van

het tijdelijk deel van het omgevingsplan, zal wél volledig onder het nieuwe recht vallen. Dit betreft immers een geheel nieuwe schadeoorzaak die na de inwerkingtreding van de Ow is ontstaan.

Voor meer informatie over de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit en de andere instrumenten om van een omgevingsplan af te wijken, verwijzen we naar onze eerdere blog.

Slot

Het overgangsrecht in de Awb houdt in dat als een schadeveroorzakend besluit is bekendgemaakt of een schadeveroorzakende handeling is verricht vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet, het oude recht van toepassing blijft. In andere gevallen is het nieuwe recht van toepassing.

Hoofddregel van het overgangsrecht in de Omgevingswet is dat het oude recht nog maximaal 5 jaar zal gelden na inwerkingtreding van de Omgevingswet. Die termijn is wat langer, als de procedure voor het schadeveroorzakend besluit al vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet is gestart maar het besluit nog niet onherroepelijk is of van kracht is geworden op het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet. Denk bijvoorbeeld aan een ontwerp van het bestemmingsplan dat ter inzage is gelegd vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet maar pas na de inwerkingtreding van kracht is geworden. In dergelijke gevallen blijft het oude recht van toepassing tot 5 jaar na het vaststellen, van kracht worden of onherroepelijk worden van het schadeveroorzakend besluit. Alleen schade door schadeoorzaken die volledig onder het nieuwe recht tot stand zijn gekomen, vallen onder het nieuwe nadeelcompensatierecht.

Deze blog is geschreven door Frank Mulder en Carmen Corsten en is onderdeel van het thema Nadeelcompensatie in onze reeks over de Omgevingswet.

Heeft u vragen naar aanleiding van een van onze blogs over de Omgevingswet, neemt u dan gerust contact met ons op. Wij zijn u graag van dienst.

Voor meer informatie:

Frank Mulder
frankmulder@vbk.nl
+31 65 11 82 464

Carmen Corsten
carmencorsten@vbk.nl
+31 62 04 40 939